

جهان در رویارویی با بحران امنیت غذایی

مترجم: سهیلا زمانی

گذشت یک سال، این کشورها تنها یک میلیارد دلار پرداخت کرده‌اند. هرچند بسیاری از صاحب نظران مسائل اقتصادی در مؤثر بودن این کمک‌ها برای کاهش تعداد گرسنگان، تردید دارند. چرا که عمده کمک‌های مالی کشورهای توسعه یافته، صرف زنده نگه داشتن گرسنگان می‌شود، ولی فقر و گرسنگی همچنان بر کشورهای فقیر سایه افکنده است.

البته دلایل بروز بحران گرسنگی از دیدگاه‌های مختلف مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. در میان این نظرات، یک نکته بدیهی است و آن این که اگر جهان و جمعیت آن را به صورت یک کل واحد بدون مرزبندی‌های سیاسی، در نظر بگیریم، میزان تولیدات کشاورزی برای تامین نیازهای غذایی جمعیت فعلی جهان کافی است. با این تحلیل، بروز بحران غذایی کنونی، ریشه در برخی سیاست‌ها و رفتارهای انسان‌ها دارد.

دلیل اصلی بحران غذا و گرسنگی، شکاف اقتصادی عظیمی است که میان کشورهای صنعتی و توسعه یافته و کشورهای فقیر و در حال توسعه، وجود دارد. این شکاف با وجود رشد شتابان فن آوری در عرصه‌های مختلف به خصوص کشاورزی، در حال عمیق تر شدن است. به دلیل نابرابری و نامتوازن بودن نظام اقتصادی و تجاری حاکم بر جهان، تنها تاثیر رشد فناوری این بوده که کشورهای ثروتمند را ثروتمندتر و کشورهای فقیر را فقیرتر کرده است. شاید برخی کشورهای در حال توسعه و فقیر افزایش رشد اقتصادی داشته‌اند، اما در یک نگاه کلان، باز هم دیده می‌شود فاصله کشورهای پیشرفته و صنعتی با کشورهای فقیر همچنان رو به افزایش است.

دلیل دوم این فاصله، ناکارآمدی نظام‌های اقتصادی و سیاسی حاکم بر کشورهای فقیر است که موجب عقب‌افتادگی این کشورها از جهان توسعه یافته می‌شود.

حکام وابسته و ناکارآمد در کشورهای فقیر، برای بقا

که منافع و یا نگرانی کشورهای غربی از تبعات این بحران، آن را به سطح رسانه‌ها کشانده است. مصداق بارز این سیاست رسانه‌ای غرب، بحران امنیت غذایی در جهان است.

سخنگوی سازمان ملل، بحران غذایی در جهان را «سونامی در سکوت» توصیف کرده است. «ضیا قریشی» مشاور ارشد بانک جهانی در نشستی در سازمان ملل گفت: شمار گرسنگان جهان در سال ۲۰۰۹ میلادی از یک میلیارد نفر نیز فراتر خواهد رفت و اکنون در آستانه ورود به سال ۲۰۱۰ میلادی، شاهد آن هستیم که باز هم آمار گرسنگان دنیا افزایش یافته است و شاید به همین خاطر بود که این مقام ارشد بانک جهانی، پیشرفت در تحقق اهداف توسعه هزاره را بعید دانست.

طبق برنامه توسعه هزاره سازمان ملل، قرار است با کمک‌های مالی کشورهای صنعتی، تعداد گرسنگان جهان تا سال ۲۰۱۵ به نصف کاهش یابد. اما برآوردهای نهادهای بین‌المللی، دستیابی به این هدف را بسیار دشوار و به منزله یک معجزه نشان می‌دهد چرا که بحران مالی و اقتصادی جهان نیز به بحران امنیت غذایی دامن زده است.

کشورهایی که قرار بود میلیاردها دلار به کشورهای فقیر جهان کمک کنند، در پی بحران مالی، حاضر نیستند به تعهدات خود عمل کنند. سال گذشته در پی افزایش قیمت نفت و دو برابر شدن قیمت غلات و مواد غذایی، کشورهای صنعتی متعهد شدند که برای مقابله با بحران امنیت غذایی، بیش از دوازده میلیارد دلار به کشورهای فقیر کمک کنند. اما با

تاریخ تکرار نمی‌شود، اما در مسیر خود بعضی از عناصر گذشته را حمل می‌کند. در این مسیر همیشه حوادث و پدیده‌های تازه‌ای به ظهور می‌رسد، از این نظر نمی‌توان گفت که اوضاع فعلی در تاریخ سرمایه‌داری سابقه‌دار است و یا اینکه شباهتی میان گذشته و حال نیست و یا اینکه نمی‌توان دوره‌های مختلف را با یکدیگر قیاس کرد. بدون شک عناصری از بحران دوره قبل در وضعیت فعلی مشاهده می‌شود ولی همه جریان‌های گذشته در اوضاع فعلی تکرار نمی‌شود.

این آغاز تحلیلی است که نیوزویک در شماره گذشته خود و با توجه به ورود به سالی جدید، نگاشته است. در ادامه این اشاره آمده است: در حالی که توجه محافل سیاسی و رسانه‌ای جهان به بحران مالی و اقتصادی متمرکز شده است، جهان با بحران بزرگ دیگری یعنی بحران امنیت غذایی مواجه است. از آنجا که بحران امنیت غذایی، کشورهای فقیر و در حال توسعه در آفریقا، آمریکای لاتین و آسیا را درگیر کرده، کمتر مورد توجه رسانه‌ها و محافل سیاسی قرار گرفته است.

تنها هر از چندگاهی هشدارهای نهادهای بین‌المللی چون صندوق بین‌المللی پول، بانک جهانی یا سازمان خواربار و کشاورزی سازمان ملل (فائو) روی تلکس‌های خبری جهان می‌رود و وجود بحران امنیت غذایی را یادآوری می‌کند. این ویژگی امپراتوری رسانه‌ای غرب است که معمولاً «بحران‌ها و مسائلی را مورد توجه قرار می‌دهد که کشورهای غربی را به نحوی گرفتار کرده است. اگر زمانی رسانه‌های غربی به بحرانی در کشورهای در حال توسعه نیز توجه کنند، از آن روست

بانک جهانی هشدار داد که حداقل ۳۳ کشور جهان در معرض خطر ناآرامی‌های عظیم اجتماعی هستند. در مورد نقش عوامل خارجی در عقب‌افتادگی کشورهای فقیر و بروز گرسنگی، می‌توان به بحران مالی و اقتصادی که از غرب شروع شد و سراسر جهان را فرا گرفت، اشاره کرد. این بحران موجب کاهش قیمت نفت و مواد غذایی شد، اما از خطرات بحران غذایی کاسته نشد. کاهش کمک‌های مالی وعده داده شده کشورهای پیشرفته و نبود نقدینگی مورد نیاز کشاورزان، جهان را با کاهش تولید محصولات کشاورزی مواجه کرده است.

البته در کاهش تولید محصولات کشاورزی، عوامل دیگری چون خشکسالی نیز تاثیر زیادی داشته است. تغییرات آب و هوا و گرمتر شدن کره زمین، اکثر کشورهای فقیر در آفریقا و آسیا را با خشکسالی‌های متوالی مواجه کرده است. این خشکسالی‌ها، تعداد بیشتری از مردم کشورهای فقیر را به صف گرسنگان منتظر دریافت کمک‌های بین‌المللی وارد کرده است.

در چند سال اخیر، عامل مهم دیگری به بحران غذایی در جهان دامن زده است و آن استفاده از محصولات استراتژیک و حساس مثل ذرت برای تولید سوخت خودروها موسوم به «بیوفول» و یا «اتانول» است. گرمتر شدن کره زمین، باعث شده است که تعدادی از کشورهای برای کاهش استفاده از سوخت‌های فسیلی، به استفاده از محصولات کشاورزی برای تهیه سوخت روی آورند. در حال حاضر بسیاری از کشورها، برای تهیه سوخت از محصولات کشاورزی، برنامه‌های بلند مدتی را تدوین کرده‌اند. یکی از این کشورها آمریکا است. طبق برآوردهای انجام شده، باید یک سوم کل تولید ذرت آمریکا یعنی ۱۱۴ میلیون تن برای تهیه «اتانول» برای تامین سوخت مورد نیاز خودروها اختصاص داده شود.

ژان زیگلر JEAN ZIEGLER از کارشناسان برجسته سازمان ملل متحد، تبدیل یکی از پایه‌ای‌ترین مواد غذایی را به سوخت ماشین‌ها، جنایت علیه بشریت خوانده است. وزیر اعتبارات هند در اظهار نظری مشابه گفت: «وقتی میلیون‌ها انسان از گرسنگی رنج می‌برند، این جنایتی علیه بشریت است که غذا را به سوخت خودرو تبدیل کنیم».

هر پنج ثانیه یک کودک در اثر ابتلا به بیماریهای ناشی از گرسنگی می‌میرد. این بدان معنا است که با خواندن این جمله و اتمام آن، زندگی یک کودک دیگر نیز به پایان رسیده است، به همین سادگی این است دنیایی که در آن، مرگ و میر ناشی از گرسنگی، از مرگ و میر ناشی از جنگها در سراسر جهان بیشتر است. این همان «سونامی در سکوت» است که سخنگوی سازمان ملل برای این که در مورد بحران غذایی در جهان هشدار دهد، از آن سخن گفت.

منبع: نیوزویک

۱۴۷ دلار رسید، قیمت غلات بین صد تا دویست درصد افزایش یافت، به طوری که سازمان خواربار و کشاورزی سازمان ملل (فانو) در خصوص بروز بحران جهانی غذا و وقوع یک فاجعه انسانی در تعدادی از کشورهای فقیر هشدار داد. کشور هائیتی در دریای کارائیب، گرفتار خشم و شورش صدها هزار انسان گرسنه شد. در همین زمینه، رابرت زولیک رئیس

در مسند قدرت و تامین نیازهای کشورهای پیشرفته، در جهت برنامه‌های اقتصادی مورد نظر کشورهای توسعه‌یافته و نه براساس نیازها و واقعیات کشورشان سیاست‌گذاری می‌کنند. بدین ترتیب اکثر کشورهای فقیر، اقتصادی تک محصولی عمدتاً بر پایه تولید یک محصول کشاورزی دارند.

اما عاملی که قیمت این محصولات را تعیین می‌کند، نظام عرضه و تقاضا در بازار جهانی نیست، بلکه سیاست کشورهای پیشرفته است. کشورهای صنعتی غرب برای اینکه قدرت رقابت را از محصولات کشاورزی کشورهای فقیر بگیرند، سالانه صدها میلیارد دلار به کشاورزان خود یارانه پرداخت می‌کنند.

هر زمان نیز که بهای محصولات کشاورزی بالا رفته است، ناشی از افزایش قیمت کالاهای دیگر به ویژه نفت بوده است. در واقع کشاورزان کشورهای فقیر، باید هزینه بیشتری برای تولید بپردازند و بنابراین بالا رفتن بهای محصولات کشاورزی، تاثیری در بهبود وضعیت کشاورزی کشورهای فقیر ندارد. این وضعیت در زمان افزایش قیمت نفت در سال گذشته کاملاً محسوس بود. پس از آن که قیمت نفت به بشکه‌ای

